

§ 151

Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle muistiosta esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistamiseksi

HEL 2018-001379 T 02 05 01 02

Päätös

Kaupunginhallitus antoi esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistamisesta koskevasta muistiosta seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupunki pitää ehdotusta yleisesti ottaen onnistuneena. Se selkiyttää sekä esittävän taiteen ja museoiden yhteiskunnallista roolia että niiden rahoitusmalleja.

Ehdotus esittävän taiteen valtionrahoituksen uudistamiseksi on pääosin onnistunut. Vapaan kentän toimijoiden sekä tuotantotalojen ja muiden alustatyyppisten toimijoiden nykyistä parempi huomioon ottaminen on merkittävä edistysaskel. Vaikka esitys on kokonaisuutena kustannusneutraali, täytyy huomioida se, että valtionosuuden jakoperusteiden muuttuessa uusiksi, uudistuksella on kuitenkin vaikutuksia yksittäisen valtionosuuden saajan saaman rahoituksen määrään. Esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistamisen onnistuminen edellyttää Helsingin kaupungin mielestä sitä, että samassa yhteydessä valtionosuuksiin kohdennettavia valtion määrärahoja lisätään. Museolinjauksia Helsingin kaupunki pitää pääosin hyvinä, mutta haluaa kiinnittää huomiota Uudenmaan erityispiirteisiin. Tässä maakunnassa uudis- ja korjausrakentaminen ja muu kulttuuriympäristön muuttaminen on monimuotoista ja määrältään suurta, mikä heijastuu suoraan kulttuuriympäristötehtävän alueellisen vastuumuseon tehtäväkenttään. Helsingin kaupunki katsoo, että suurten kasvukeskusten taide- ja kulttuuripalvelujen tuottajien mahdollisuudet vastata kasvavaan palvelutarpeeseen tulee lainmuutoksessa turvata.

Ehdotuksessa painotetaan taiteen ja kulttuurin vaikuttavuuden kasvua yhteiskunnan monilla osa-alueilla innovoinnista hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Helsingin kaupunki toteaa, että valtion kokonaisrahoituksen lisääminen koko kentälle on olennainen ehto taiteen ja kulttuurin vaikuttavuuden kasvuun. Ehdotettujen uudistusten toteuttaminen ilman lisärahoitusta tuottaa vain niukkuuden jakamista uudessa asetelmassa, jossa häviäjiä ovat ehdotuksessa periaatteellisella tasolla korostetut reuna-alueet. Ilman lisämäärärahaa todennäköisyys nykyisenkaltaisen tilanteen jatkumiselle on suuri.

Yksityiskohtaiset näkemykset esityksen eräistä kohdista:

Ehdotus esittävän taiteen edistämislain soveltamisalan laajentamiseksi kattamaan kaikki esittävän taiteen muodot kuten sirkus- ja performansitaiteen (1§) on erittäin tarpeellinen. Esitykset lain tavoitteeksi (2§), valtiosuuden tavoitteeksi (3§) sekä sen saamisen edellytyksiksi (4§) ovat kannatettavia. Valtiosuuden muuttaminen määräaikaiseksi (5§) elävöittää esittävän taiteen kenttää merkittävästi. Ehdotukset edellytyksiksi sekä kuusivuotisen että kolmevuotisen valtiosuuden myöntämiselle ovat toimivia. Kaikkein pitkäjänteisimmän esittävän taiteen, lähinnä sinfoniaorkesterien piirissä kuusi vuotta on tosin melko lyhyt aika ohjelmistosuunnittelun ja taiteellisen tason kehittämisen näkökulmasta.

Lakiesityksessä opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ehdotetaan (5§), että esittävän taiteen kuusi- ja kolmevuotinen valtiosuus määräytyy jatkossakin henkilötyövuosien perusteella. Helsingin kaupunki kiinnittää huomiota uudentyypisiin tuotantotalo- ja alustatoimijoihin, joiden oma henkilökunta ei välttämättä täytä valtiosuuden ehtona olevaa viiden henkilötyövuoden vähimmäismäärää. Esityksestä ei käy ilmi, voivatko ne laskea omiin henkilötyövuosiinsa myös tuottamiensa freelancer- ja muiden esitysten työ määrän. Esim. sirkus- ja tanssialalla monet toimijat ovat luonteeltaan alustoja ja/tai tuottajia pienine henkilötyövuosineen. Ne ovat tärkeitä tekijöitä kulttuurin kentällä ja rakentavat siltaa vapaalle kentälle tarjoamalla niille esiintymismahdollisuuksia. Tällaisten toimijoiden rahoitus voisi esityksen mukaan perustua harkinnanvaraisille yksi- ja kolmevuotisille toiminta-avustuksille. Myös kertaluonteiset viisivuotiset kehittämissavustukset olisivat niiden ulottuvilla. Uudentyypisten toimijoiden asema paranisi, mutta ne jäisivät kuitenkin edelleen vakiintuneita instituutioita heikompaan asemaan. Helsingin kaupunki edellyttää, että esitykseenkin kirjattua uudistuksen vaikutusten seuranta sovelletaan aktiivisesti erityisesti tältä osin.

Tanssin talon asemaa on syytä tarkastella erikseen. Sen toiminta on kansallisesti merkittävää, ja sen vuoksi Tanssin talo tulisi määritellä yhdeksi kansallisista kulttuurilaitoksista. Tanssin talo toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa ja se edistää toiminnallaan tanssitaiteen yhteiskunnallista merkittävyyttä. Se on keskeinen ja maamme ainoa kokoluokassaan yksin tanssitaiteelle omistettu kulttuurilaitos.

Helsingin kaupunki ehdottaa kahta lisäystä rahoituslain 35a §:ssä esitettyihin painotusten perusteisiin, jotka määrittää tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa esittävän taiteen edistämiseksi. Lisäehdotukset ovat opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategian 2025 mukaisia. Painotusperusteiden kohtaan 4 ehdotetaan kirjattavaksi kohderyhmäksi lasten lisäksi nuoret ja kohtaan 5 kielellisten lisäksi kulttuurisille vähemmistöille kohdistuva esitystoiminta.

Lisäksi Helsingin kaupunki esittää, että esittävän taiteen valtionosuuden laskentaperusteista annettavan asetuksen yksikköhintojen painokertoimen yleistaso nostetaan esitettyä (1,10–1,38) korkeammaksi. Painokertoimilla on syytä tukea monipuolista ohjelmistoa ja myös uusien vaikeasti tavoitettavien yleisöjen saavuttamista. Myös tällä toimenpiteellä voidaan vapaata kenttää tukea kohdennetusti kulttuuripoliittiseen harkintaan perustuen.

Lakiesityksessä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (35a§) ehdotetaan, että Svenska Teaternille määritellään jatkossakin erityisasema. Helsingin kaupunki kannattaa esitystä ruotsinkielisen kulttuurin turvaamiseksi.

Museoiden valtionosuusjärjestelmän uudistaminen perustuisi sekä museolain muutoksille että valtionosuuslain muuttamiselle. Helsingin kaupunki kannattaa museolain uudistamiseksi esitettyjä tavoitteita (1§), museotoiminnan tarkoitusta (2§) sekä ammatillisen museotoiminnan määrittelyä (3§). Myös valtionosuuden tavoite (4§) sekä sen saamisen edellytykset (5§) vastaavat lautakunnan arvion mukaan ammatillisen museotoiminnan tarpeita.

Nykyiset maakunta- ja aluetaidemuseot korvattaisiin ehdotuksen mukaan alueellisilla vastuumuseoilla (7-8§). Ehdotuksessa määritellään kolme eri tehtävää, joita kutakin voisi hoitaa jokaisessa maakunnassa vain yksi museo, eikä sitä siis voitaisi jakaa useammalle museolle. Nykyisellään Uudellamaalla on yhteensä neljä alueellisia tehtäviä hoitavaa museota. Näistä Helsingin kaupungin museo toimii maakuntamuseona ja Helsingin taidemuseo HAM aluetaidemuseona. Kaksi muuta maakuntamuseota ovat Västra Nylands landskapsmuseum Raaseporissa ja Itä-Uudenmaan maakuntamuseona toimiva Porvoon museo. Näiden lisäksi Espoon ja Vantaan kaupungeilla on erillissopimukset museoviraston kanssa kulttuuriympäristötehtävän hoitamisesta omilla alueillaan. Maakuntamuseoista poiketen ne eivät nykyisellään saa tehtävän hoidosta erilliskorvausta.

Alueellisen vastuumuseon tehtäväalueet olisivat jatkossa 1) alueellisen museotoiminnan edistämistehtävä, 2) kulttuuriympäristötehtävä ja 3) alueellinen taidemuseotehtävä. Ehdotuksen perusteluiden mukaan vastuumuseo voi tarvittaessa tehdä yhteistyötä alueen muiden museoiden kanssa tai hankkia asiantuntemusta ostopalveluna, jolloin tehtävien ja kustannusten jaosta sovittaisiin toimijoiden kesken.

Helsingin kaupunki toteaa, että erityisesti ehdotetun kulttuuriympäristötehtävän hoito poikkeaa Uudellamaalla muista maakunnista. Uudis- ja korjausrakentaminen sekä muu kulttuuriympäristön muuttaminen esim. liikennereittien rakentamisen takia on maakunnassa jo nykyisellään

erittäin vilkasta ja tulevaisuudessa laajenee edelleen. Tähän asti kulttuuriympäristötehtävää on hoitanut Uudellamaalla viisi (3+2) museota. Kulttuurihistoriallisen tehtävän monipuolisuuden ja laajuuden huomioon ottaen tulisi jatkossakin olla mahdollista jakaa tehtävä ainakin Uudellamaalla useamman museon kesken, jotta palvelujen alueellinen saataavuus lakiesityksen mukaisesti turvataan. Olennaista on myös kustannusten ja vastaavasti valtionosuuden suhteuttaminen intensiivisen kasvun alueen suureen työmäärään. Espoon ja Vantaan erillisjärjestelyjen tulevaisuus rahoitusmalleineen tulee selvittää ennen kulttuuriympäristötehtävän antamista millekään uusmaalaiselle museolle. Myös muiden vastuutehtävien, aluetaidemuseotehtävän ja museotoiminnan edistämistehtävän toimintaympäristö on Uudellamaalla ison, koulutetun väestöpohjan ja isojen kaupunkikuntien sekä monien valtiollisten toimijoiden takia moniulotteisempi kuin muissa maakunnissa.

Helsingin kaupunki toteaa lisäksi, että hallitusohjelmassa on linjaus, että pidättäydytään uusien, kuntien menoja lisäävien tehtävien ja velvoitteiden antamisesta ilman, että samalla päätetään vastaavan suuruista velvoitteiden karsimisista tai uusien velvoitteiden täysimääräisestä rahoittamisesta.

Käsittely

Vastaehdotus:

Paavo Arhinmäki:

Lausunnon toisen kappaleen kolmas virke poistetaan. Neljännen virkkeen perään lisätään uusi virke:

"Esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistamisen onnistuminen edellyttää Helsingin kaupungin mielestä sitä, että samassa yhteydessä valtionosuuksiin kohdennettavia valtion määrärahoja lisätään."

Lausunnon yhdeksännen kappaleen uudeksi toiseksi virkkeeksi lisätään:

"Painokertoimilla on syytä tukea monipuolista ohjelmistoa ja myös uusien vaikeasti tavoitettavien yleisöjen saavuttamista."

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti Paavo Arhinmäen vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Hilkka Tapiolinna, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36185
hilkka.tapiolinna(a)hel.fi

12.03.2018

Tero Niinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 25915
tero.niinen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 OKM, lausuntopyyntö, esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistaminen
- 2 Esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistamista koskeva muistio

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistamisesta koskevasta muistiosta seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupunki pitää ehdotusta yleisesti ottaen onnistuneena. Se selkiyttää sekä esittävän taiteen ja museoiden yhteiskunnallista roolia että niiden rahoitusmalleja.

Ehdotus esittävän taiteen valtionrahoituksen uudistamiseksi on pääosin onnistunut. Vapaan kentän toimijoiden sekä tuotantotalojen ja muiden alustatyyppisten toimijoiden nykyistä parempi huomioon ottaminen on merkittävä edistysaskel. Jää kuitenkin myöhemmin arvioitavaksi, ovatko esitetyt toimet riittävä tuki määrältään ja merkitykseltään kasvavalle kentälle, kun samaan aikaan edellytetään, että muutos on kustannusneutraali. Vaikka esitys on kokonaisuutena kustannusneutraali, täytyy huomioida se, että valtionosuuden jakoperusteiden muuttuessa uusiksi, uudistuksella on kuitenkin vaikutuksia yksittäisen valtionosuuden saajan saaman rahoituksen määrään. Museolinjauksia Helsingin kaupunki pitää pääosin hyvinä, mutta haluaa kiinnittää huomiota Uudenmaan erityispiirteisiin. Tässä maakunnassa uudis- ja korjausrakentaminen ja muu kulttuuriympäristön muuttaminen on monimuotoista ja määrältään suurta, mikä heijastuu suoraan kulttuuriympäristötehtävän alueellisen vastuumuseon tehtäväkenttään. Helsingin kaupunki katsoo, että suurten kasvukeskusten taide- ja kulttuuripalvelujen tuottajien mahdollisuudet vastata kasvavaan palvelutarpeeseen tulee lainmuutoksessa turvata.

Ehdotuksessa painotetaan taiteen ja kulttuurin vaikuttavuuden kasvua yhteiskunnan monilla osa-alueilla innovoinnista hyvinvoinnin ylläpitämi-

seen. Helsingin kaupunki toteaa, että valtion kokonaisrahoituksen lisääminen koko kentälle on olennainen ehto taiteen ja kulttuurin vaikuttavuuden kasvuun. Ehdotettujen uudistusten toteuttaminen ilman lisärahoitusta tuottaa vain niukkuuden jakamista uudessa asetelmassa, jossa häviöjä ovat ehdotuksessa periaatteellisella tasolla korostetut reuna-alueet. Ilman lisämäärärahaa todennäköisyys nykyisenkaltaisen tilanteen jatkumiselle on suuri.

Yksityiskohtaiset näkemykset esityksen eräistä kohdista:

Ehdotus esittävän taiteen edistämislain soveltamisalan laajentamiseksi kattamaan kaikki esittävän taiteen muodot kuten sirkus- ja performansitaiteen (1§) on erittäin tarpeellinen. Esitykset lain tavoitteeksi (2§), valtionosuuden tavoitteeksi (3§) sekä sen saamisen edellytyksiksi (4§) ovat kannatettavia. Valtionosuuden muuttaminen määräaikaiseksi (5§) elävöittää esittävän taiteen kenttää merkittävästi. Ehdotukset edellytyksiksi sekä kuusivuotisen että kolmevuotisen valtionosuuden myöntämiselle ovat toimivia. Kaikkein pitkäjänteisimmän esittävän taiteen, lähinnä sinfoniaorkesterien piirissä kuusi vuotta on tosin melko lyhyt aika ohjelmistosuunnittelun ja taiteellisen tason kehittämisen näkökulmasta.

Lakiesityksessä opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ehdotetaan (5§), että esittävän taiteen kuusi- ja kolmevuotinen valtionosuus määräytyy jatkossakin henkilötyövuosien perusteella. Helsingin kaupunki kiinnittää huomiota uudentyypisiin tuotantotalo- ja alustatoimijoihin, joiden oma henkilökunta ei välttämättä täytä valtionosuuden ehtona olevaa viiden henkilötyövuoden vähimmäismäärää. Esityksestä ei käy ilmi, voivatko ne laskea omiin henkilötyövuosiinsa myös tuottamiensa freelancer- ja muiden esitysten työ määrän. Esim. sirkus- ja tanssialalla monet toimijat ovat luonteeltaan alustoja ja/tai tuottajia pienine henkilötyövuosineen. Ne ovat tärkeitä tekijöitä kulttuurin kentällä ja rakentavat siltaa vapaalle kentälle tarjoamalla niille esiintymismahdollisuuksia. Tällaisten toimijoiden rahoitus voisi esityksen mukaan perustua harkinnanvaraisille yksi- ja kolmevuotisille toiminta-avustuksille. Myös kertaluonteiset viisivuotiset kehittämissavustukset olisivat niiden ulottuvilla. Uudentyypisten toimijoiden asema paranisi, mutta ne jäisivät kuitenkin edelleen vakiintuneita institutioita heikompaan asemaan. Helsingin kaupunki edellyttää, että esityksenkin kirjattua uudistuksen vaikutusten seuranta sovelletaan aktiivisesti erityisesti tältä osin.

Tanssin talon asemaa on syytä tarkastella erikseen. Sen toiminta on kansallisesti merkittävää, ja sen vuoksi Tanssin talo tulisi määritellä yhdeksi kansallisista kulttuurilaitoksista. Tanssin talo toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa ja se edistää toiminnallaan tanssitaiteen yhteiskunnallista merkittävyyttä. Se on kes-

keinen ja maamme ainoa kokoluokassaan yksin tanssitaiteelle omistettu kulttuurilaitos.

Helsingin kaupunki ehdottaa kahta lisäystä rahoituslain 35a §:ssä esitettyihin painotusten perusteisiin, jotka määritellään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa esittävän taiteen edistämiseksi. Lisäehdotukset ovat opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategian 2025 mukaisia. Painotusperusteiden kohtaan 4 ehdotetaan kirjattavaksi kohderyhmäksi lasten lisäksi nuoret ja kohtaan 5 kielellisten lisäksi kulttuurisille vähemmistöille kohdistuva esitystoiminta.

Lisäksi Helsingin kaupunki esittää, että esittävän taiteen valtionosuuden laskentaperusteista annettavan asetuksen yksikköhintojen painokertoimen yleistaso nostetaan esitettyä (1,10–1,38) korkeammaksi. Myös tällä toimenpiteellä voidaan vapaata kenttää tukea kohdennetusti kulttuuripoliittiseen harkintaan perustuen.

Lakiesityksessä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (35a§) ehdotetaan, että Svenska Teaternille määritellään jatkossakin erityisasema. Helsingin kaupunki kannattaa esitystä ruotsinkielisen kulttuurin turvaamiseksi.

Museoiden valtionosuusjärjestelmän uudistaminen perustuisi sekä museolain muutoksille että valtionosuuslain muuttamiselle. Helsingin kaupunki kannattaa museolain uudistamiseksi esitettyjä tavoitteita (1§), museotoiminnan tarkoitusta (2§) sekä ammatillisen museotoiminnan määrittelyä (3§). Myös valtionosuuden tavoite (4§) sekä sen saamisen edellytykset (5§) vastaavat lautakunnan arvion mukaan ammatillisen museotoiminnan tarpeita.

Nykyiset maakunta- ja aluetaidemuseot korvattaisiin ehdotuksen mukaan alueellisilla vastuumuseoilla (7-8§). Ehdotuksessa määritellään kolme eri tehtävää, joita kutakin voisi hoitaa jokaisessa maakunnassa vain yksi museo, eikä sitä siis voitaisi jakaa useammalle museolle. Nykyisellään Uudellamaalla on yhteensä neljä alueellisia tehtäviä hoitavaa museota. Näistä Helsingin kaupunginmuseumo toimii maakuntamuseona ja Helsingin taidemuseo HAM aluetaidemuseona. Kaksi muuta maakuntamuseota ovat Västra Nylands landskapsmuseum Raaseporissa ja Itä-Uudenmaan maakuntamuseona toimiva Porvoon museo. Näiden lisäksi Espoon ja Vantaan kaupungeilla on erillissopimukset museoviraston kanssa kulttuuriympäristötehtävän hoitamisesta omilla alueillaan. Maakuntamuseoista poiketen ne eivät nykyisellään saa tehtävän hoidosta erilliskorvausta.

Alueellisen vastuumuseon tehtäväalueet olisivat jatkossa 1) alueellisen museotoiminnan edistämistehtävä, 2) kulttuuriympäristötehtävä ja 3) alueellinen taidemuseotehtävä. Ehdotuksen perusteluiden mukaan

vastuumuseo voi tarvittaessa tehdä yhteistyötä alueen muiden museoiden kanssa tai hankkia asiantuntemusta ostopalveluna, jolloin tehtävien ja kustannusten jaosta sovittaisiin toimijoiden kesken.

Helsingin kaupunki toteaa, että erityisesti ehdotetun kulttuuriympäristötehtävän hoito poikkeaa Uudellamaalla muista maakunnista. Uudis- ja korjausrakentaminen sekä muu kulttuuriympäristön muuttaminen esim. liikennereittien rakentamisen takia on maakunnassa jo nykyisellään erittäin vilkasta ja tulevaisuudessa laajenee edelleen. Tähän asti kulttuuriympäristötehtävää on hoitanut Uudellamaalla viisi (3+2) museota. Kulttuurihistoriallisen tehtävän monipuolisuuden ja laajuuden huomioon ottaen tulisi jatkossakin olla mahdollista jakaa tehtävä ainakin Uudellamaalla useamman museon kesken, jotta palvelujen alueellinen saataavuus lakiesityksen mukaisesti turvataan. Olennaista on myös kustannusten ja vastaavasti valtionosuuden suhteuttaminen intensiivisen kasvualueen suureen työmäärään. Espoon ja Vantaan erillisjärjestelyjen tulevaisuus rahoitusmalleineen tulee selvittää ennen kulttuuriympäristötehtävän antamista millekään uusmaalaiselle museolle. Myös muiden vastuutehtävien, aluetaidemuseotehtävän ja museotoiminnan edistämistehtävän toimintaympäristö on Uudellamaalla ison, koulutetun väestöpohjan ja isojen kaupunkikuntien sekä monien valtiollisten toimijoiden takia moniulotteisempi kuin muissa maakunnissa.

Helsingin kaupunki toteaa lisäksi, että hallitusohjelmassa on linjaus, että pidättäydytään uusien, kuntien menoja lisäävien tehtävien ja velvoitteiden antamisesta ilman, että samalla päätetään vastaavan suuruisista velvoitteiden karsimisista tai uusien velvoitteiden täysimääräisestä rahoittamisesta.

Esittelijän perustelut

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt 15.3.2018 mennessä lausuntoa muistiosta esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistamiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman työryhmän ehdotus museoiden, teattereiden (ml. tanssi ja sirkus) ja orkestereiden rahoitusjärjestelmän uudistamiseksi valmistui 31.12.2017. Työryhmä analysoi teatteri-, tanssi- ja sirkustaiteen palveluiden sekä orkesteri- ja museopalveluiden tulevaisuuden haasteita ja mahdollisuuksia sekä valmisteli ehdotuksen em. palveluiden valtionrahoituksen uudistamiseksi. Rahoitusjärjestelmässä tulisi ottaa huomioon toimijakentän ja yhteiskunnan muutokset ja tulevaisuuden haasteet, sen tulisi tukea laadukasta ja vaikuttavaa toimintaa sekä kannustaa uudistuksiin. Tärkeää oli huomioida taide- ja kulttuuripalveluiden alueellisen saatavuuden turvaaminen ja valtionosuuden ulkopuolisen ammattilaiskentän toiminta. Lisäksi työryhmän tuli

ottaa työssään huomioon muutokset toimintaympäristössä kaikilla tasoilla sekä taide-, kulttuuri- ja kulttuuriperintöalan myönteiset vaikutukset mm. luovuuteen ja hyvinvointiin sekä kasvuun ja työllisyyteen.

Työryhmän ehdotuksen mukaan taide- ja kulttuurilaitosten rahoitus perustuisi laskennalliseen valtiosuuteen ja sitä täydentäviin harkinnanvaraisiin rahoitusmuotoihin. Valtiosuuden laskenta perustuisi yksikköhintaan ja henkilötyövuosien määrään. Laskennasta säädettäisiin uudistetussa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaissa (1705/2009). Teatteri- ja orkesterilaki (730/1992) korvattaisiin esittävän taiteen edistämisestä annettavalla lailla. Museolaki (729/1992) uudistettaisiin kokonaisuudessaan.

Esittävän taiteen edistämisestä annettava laki kattaisi kaikki esittävän taiteen muodot. Valtiosuuskelpoisuus muuttuisi kolme- tai kuusivuotiseksi. Rahoituksen myöntäminen perustuisi kolme- tai kuusivuotisiin suunnitelmiin. Esittäville taiteelle tulisi yksi yhteinen yksikköhinta. Yksikköhintaa voitaisiin painottaa toiminnan luonteeseen perustuvilla ker-toimilla (painokerroinmalli) tai kulttuuripoliittisilla perusteilla. Valtiosuusprosentti olisi 39. Taiteen vapaan kentän toiminta-avustusten kriteereitä ja tukimääriä ehdotetaan muutettavaksi. Toiminta-avustuksia myönnettäisiin yksivuotisina tai kolmivuotisina sekä viisivuotisina kehittämisavustuksina. Avustusehdot vaihtelisivat avustustyyppin mukaan. Toiminta-avustuksia voitaisiin myöntää myös tuotantotaloille ja -alustoille. Jos toimija ei täytä toiminta-avustuksen saamisen edellytyksiä, sille voitaisiin myöntää kertaluontoinen erityisavustus.

Museoiden valtiosuus muodostuisi ns. perusrahoituksesta sekä tehtäväkohtaisesta rahoituksesta alueellisille ja valtakunnallisille vastuumuseoille. Vastuumuseot korvaisivat nykyisen maakunta- ja aluetaidemuseojärjestelmän sekä valtakunnallisen erikoismuseojärjestelmän. Vastuumuseoiden tehtävistä ja edellytyksistä säädettäisiin lailla ja ne neuvottelisivat toiminnastaan Museoviraston kanssa kolmivuositain. Perusrahoituksen valtiosuusprosentti olisi 37, ja sen laskenta perustuisi toteutuneisiin kustannuksiin, yksikköhintoihin ja henkilötyövuosiin. Alueellisten vastuumuseoiden tehtäväkohtaisen osan valtiosuusprosentti olisi 85, ja se koskisi vain sitä museon henkilöstöä, joka osallistuu alueellisten tehtävien hoitoon. Rahoituksen myöntäminen perustuisi kaikilla museoilla kolmivuotiseen rahoitussuunnitelmaan. Valtiosuuden lisäksi museoille voitaisiin myöntää harkinnanvaraisia hankeavustuksia.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta esitti, että asian kaupunginhallituskäsittelyn jälkeen kulttuurijohtaja täyttää lausuntolomakekyselyn osoitteessa lausuntopalvelu.fi.

12.03.2018

Asia/17

Lausunto perustuu kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan antamaan lausuntoon.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Hilkka Tapiolinna, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36185
hilkka.tapiolinna(a)hel.fi
Tero Niininen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 25915
tero.niininen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 OKM, lausuntopyyntö, esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistaminen
- 2 Esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistamista koskeva muistio

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tiedoksi

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Päätöshistoria

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 27.02.2018 § 48

HEL 2018-001379 T 02 05 01 02

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistamisesta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää ehdotusta yleisesti ottaen tervetulleena ja onnistuneena. Se selkiyttää sekä esittävän taiteen ja museoiden yhteiskunnallista roolia että niiden rahoitusmalleja.

Lautakunnan mielestä ehdotus esittävän taiteen valtionrahoituksen uudistamiseksi on pääosin onnistunut. Vapaan kentän toimijoiden sekä

tuotantotalojen ja muiden alustatyyppisten toimijoiden nykyistä parempi huomioon ottaminen on merkittävä edistysaskel. Jää kuitenkin myöhemmin arvioitavaksi, ovatko esitetyt toimet riittävä tuki määrältään ja merkitykseltään kasvavalle kentälle kun samaan aikaan edellytetään että muutos on kustannusneutraali. Museolinjauksissa lautakunta näkee esityksessä pääosin hyvää, mutta haluaa kiinnittää huomiota Uudenmaan erityispiirteisiin. Tässä maakunnassa uudis- ja korjausrakentaminen ja muu kulttuuriympäristön muuttaminen on monimuotoista ja määrältään suurta, mikä heijastuu suoraan kulttuuriympäristötehtävän alueellisen vastuumuseon tehtäväkenttään.

Ehdotuksessa painotetaan taiteen ja kulttuurin vaikuttavuuden kasvua yhteiskunnan monilla osa-alueilla innovoinnista hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa painokkaasti, että valtion kokonaisrahoituksen lisääminen koko kentälle on olennainen ehto taiteen ja kulttuurin vaikuttavuuden kasvulle. Ehdotettujen uudistusten toteuttaminen ilman lisärahoitusta tuottaa vain niukkuuden jakamista uudessa asetelmassa, jossa häviäjiä ovat ehdotuksessa periaatteellisella tasolla korostetut reuna-alueet. Ilman uutta rahaa todennäköisyys nykyisenkaltaisen tilanteen jatkumiselle on suuri.

Yksityiskohtaiset näkemykset esityksistä niiltä osin, kuin lautakunnalla on kommentteja tehtyyn ehdotukseen:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan mielestä ehdotus esittävän taiteen edistämislain soveltamisalan laajentamiseksi kattamaan kaikki esittävän taiteen muodot kuten sirkus- ja performanssitaiteen (1§) on erittäin tarpeellinen. Esitykset lain tavoitteeksi (2§), valtionosuuden tavoitteeksi (3§) sekä sen saamisen edellytyksiksi (4§) ovat kannatettavia. Lautakunta arvioi valtionosuuden muuttamisen määräaikaiseksi (5§) elävöittäväksi esittävän taiteen kenttää merkittävästi. Ehdotukset edellytyksiksi sekä kuusivuotisen että kolmevuotisen valtionosuuden myöntämiselle ovat toimivia. Kaikkein pitkäjänteisimmän esittävän taiteen, lähinnä sinfoniaorkesterien piirissä kuusi vuotta on tosin melko lyhyt aika ohjelmistosuunnittelun ja taiteellisen tason kehittämisen näkökulmasta.

Lakiesityksessä opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ehdotetaan (5§), että esittävän taiteen 6- ja 3-vuotinen valtionosuus määräytyy jatkossakin henkilötyövuosien perusteella. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta kiinnittää huomiota uudentyypisiin tuotantotalo- ja alustatoimijoihin, joiden oma henkilökunta ei välttämättä täytä valtionosuuden ehtona olevaa viiden henkilötyövuoden vähimmäismäärää. Dokumenteista ei käy ilmi, voivatko ne laskea omiin henkilötyövuosiinsa myös tuottamiensa freelancer- ja muiden esitysten työmäärän. Esim. sirkus- ja tanssialalla monet toimijat ovat luonteeltaan alustoja ja/tai tuottajia pienine henkilötyövuosineen. Ne ovat tärkeitä te-

kijöitä kulttuurin kentällä ja rakentavat siltaa vapaalle kentälle tarjoamalla niille esiintymismahdollisuuksia. Tällaisten toimijoiden rahoitus voisi esityksen mukaan perustua harkinnanvaraisille 1- ja 3-vuotisille toiminta-avustuksille. Myös kertaluonteiset 5-vuotiset kehittämisavustukset olisivat niiden ulottuvilla. Uudentyyppisten toimijoiden asema parani mutta ne jäisivät kuitenkin edelleen vakiintuneita instituutioita heikompaan asemaan. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta edellyttää, että esitykseenkin kirjattua uudistuksen vaikutusten seuranta sovelletaan aktiivisesti erityisesti tältä osin.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta ehdottaa kahta lisäystä rahoituslain 35a§:ssä esitettyihin painotusten perusteisiin, jotka määritellään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa esittävän taiteen edistämiseksi. Lisäysehdotukset ovat opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategian 2025 mukaisia. Painotusperusteiden kohtaan 4 ehdotetaan kirjattavaksi kohderyhmäksi lasten lisäksi nuoret ja kohtaan 5 kielellisten lisäksi kulttuurisille vähemmistöille kohdistuva esitystoiminta.

Lisäksi lautakunta esittää, että esittävän taiteen valtionosuuden laskentaperusteista annettavan asetuksen yksikköhintojen painokertoimen yleistaso nostetaan esitettyä (1,10–1,38) korkeammaksi. Myös tällä toimenpiteellä voidaan vapaata kenttää tukea kohdennetusti kulttuuripoliittiseen harkintaan perustuen.

Lakiesityksessä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (35a§) ehdotetaan, että Svenska Teaternille määritellään jatkossakin erityisasema. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta kannattaa esitystä ruotsinkielisen kulttuurin turvaamiseksi.

Museoiden valtionosuusjärjestelmän uudistaminen perustuisi sekä museolain muutoksille että valtionosuuslain muuttamiselle. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta kannattaa museolain uudistamiseksi esitettyjä tavoitteita (1§), museotoiminnan tarkoitusta (2§) sekä ammatillisen museotoiminnan määrittelyä (3§). Myös valtionosuuden tavoite (4§) sekä sen saamisen edellytykset (5§) vastaavat lautakunnan arvion mukaan ammatillisen museotoiminnan tarpeita.

Nykyiset maakunta- ja aluetaidemuseot korvattaisiin ehdotuksen mukaan alueellisilla vastuumuseoilla (7-8§). Ehdotuksessa määritellään kolme eri tehtävää, joita kutakin voisi hoitaa jokaisessa maakunnassa vain yksi museo, eikä sitä siis voitaisi jakaa useammalle museolle. Nykyisellään Uudellamaalla on yhteensä neljä alueellisia tehtäviä hoitavaa museota. Näistä Helsingin kaupunginmuseum toimii maakuntamuseona ja Helsingin taidemuseo HAM aluetaidemuseona. Kaksi muuta maakuntamuseota ovat Västra Nylands landskapsmuseum Raaseporissa ja

Itä-Uudenmaan maakuntamuseona toimiva Porvoon museo. Näiden lisäksi Espoon ja Vantaan kaupungeilla on erillissopimukset Museoviraston kanssa kulttuuriympäristötehtävän hoitamisesta omilla alueillaan. Maakuntamuseoista poiketen ne eivät nykyisellään saa tehtävän hoidosta erilliskorvausta.

Alueellisen vastuumuseon tehtäväalueet olisivat jatkossa 1) alueellisen museotoiminnan edistämistehtävä, 2) kulttuuriympäristötehtävä ja 3) alueellinen taidemuseotehtävä. Ehdotuksen perusteluiden mukaan vastuumuseo voi tarvittaessa tehdä yhteistyötä alueen muiden museoiden kanssa tai hankkia asiantuntemusta ostopalveluna, jolloin tehtävien ja kustannusten jaosta sovittaisiin toimijoiden kesken.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että erityisesti ehdotetun kulttuuriympäristötehtävän hoito poikkeaa Uudellamaalla muista maakunnista. Uudis- ja korjausrakentaminen sekä muu kulttuuriympäristön muuttaminen esim. liikennereittien rakentamisen takia on maakunnassa jo nykyisellään erittäin vilkasta ja tulevaisuudessa laajenee edelleen. Tähän asti kulttuuriympäristötehtävää on hoitanut Uudellamaalla viisi (3+2) museota. Kulttuurihistoriallisen tehtävän monipuolisuuden ja laajuuden huomioon ottaen tulisi jatkossakin olla mahdollista jakaa tehtävä ainakin Uudellamaalla useamman museon kesken, jotta palvelujen alueellinen saatavuus lakiesityksen mukaisesti turvataan. Olennaista on myös kustannusten ja vastaavasti valtionosuuden suhteuttaminen intensiivisen kasvualueen suureen työmäärään. Espoon ja Vantaan erillisjärjestelyjen tulevaisuus rahoitusmalleineen tulee selvittää ennen kulttuuriympäristötehtävän antamista millekään uusmaalaiselle museolle. Myös muiden vastuutehtävien, aluetaidemuseotehtävän ja museotoiminnan edistämistehtävän toimintaympäristö on Uudellamaalla ison, koulutetun väestöpohjan ja isojen kaupunkikuntien sekä monien valtiolisten toimijoiden takia moniulotteisempi kuin muissa maakunnissa.

Lautakunta esittää, että asian kaupunginhallituskäsittelyn jälkeen kulttuurijohtaja täyttää lausuntolomakekyselyn osoitteessa lausuntopalvelu.fi.

Lisäksi lautakunta päätti tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta jo tässä kokouksessa.

Esittelijä

kulttuurijohtaja
Tuula Haavisto

Lisätiedot

Tuula Haavisto, kulttuurijohtaja, puhelin: 310 85500
tuula.haavisto(a)hel.fi